

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe an au 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la *Tipografia în Sibiu*

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
În șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Cătră cetitori.

„*Tăria poporului este însă nemărginită, virtuțile lui mari*”, astfel s'a scris, nainte cu trei ani, în numărul întâiu al „*Foii Poporului*”. Prevedeam de atunci greutățile luptei în care ne aruncam și știam, că numai răzimați pe a poporului virtute, vom putea ține piept loviturilor dușmănoase.

Nici nu ne-am înșelat. Descărcatu-s'au și asupra noastră — celor de lângă „*Foia Poporului*” — urgii ne mai auzite, ear' Români din Ardeal și Țara-Ungurească au dat cele mai frumoase lupte naționale. Așa, că dacă n'am cunoaște din trecut tăria poporului și virtuțile ce-l împodobesc, ar trebui acum să-i aducem laude. Pentru-că *conferența națională* din vara anului 1893, *procesul Memorandului* și *adunarea națională* din 1894 au fost arătări atât de înălțătoare, încât și cel mai slab Român a trebuit să se simță mândru că face parte dintr'un neam cu atâtea bune porniri.

Prieteni cărțurari ai noștri spun, că „*Foia Poporului*” are și ea parte la săvârșirea faptelor istorice pomenite mai sus. Noi, cei cari am zălogit însă cugetul și simțirea noastră luptei naționale, dacă ne oprim la aceste laude, e numai pentru-ca să le dăm celor-ce mai ales s'au făcut vrednici de ele: *șeranilor români*. Ei au primit cu atâta dragoste „*Foia Poporului*”, au dat atâta ascultare poveștelor și îndemnărilor ce li-s'au îndreptat, s'au adunat cu atâta dragoste în jurul conducătorilor, că azi întreaga față a lucrurilor s'a schimbat. Știm unii de alții, drepturile naționale sunt cunoscute până și în cea mai îndepărtată colibă: cel năpăstuit are unde să-și plângă năcazul, unde să aducă cuvinte de mulțumire celor harnici și unde să arete pe cei răi și primejdioși.

Scurt: *am dat înainte*, putem să privim cu îndestulare la luptele purtate.

Ori câte am fi săvârșit însă, stăm nu ca după bătălii câștigate, ci având înainte-ne încă un drum lung și greu de străbătut. Pentru-că *drepturile* numai de acđ încolo doar' de le vom câștiga; până acum abia am ajuns la cunoștința lor.

Când am întemeiat „*Foia Poporului*” și am numit-o steag, sub care chemam pe toți Români, ziceam: „*Să nu uităm pe nici o clipă, că ostenim nu pentru a dormi noi pe moale, ci pentru-ca să netezim drumul fiilor și nepoșilor noștri. Și să nu ne închipuim, că dacă am trăit chinuți, o să putem cel puțin murî fericiți: după-ce ne-am văzut visul cu ochii. Nu! Vieța unui om este o clipă în cuprinsul vremii și munca lui, fie cât de încordată, un strop într'un potop ce curge nainte*”.

Luptătorii aleși ai neamului nostru au dat toți dovezi, că-și prețuesc vieța numai întrucât e spre folos întregului popor român. Au îndurat temniți grele și traiul amar departe de vatra părintească.

Trudă și jertfe zadarnice ar fi însă, dacă lupta s'ar curma, dacă ne-am mărgini la cele până acum săvârșite.

Ca să putem duce lupta nainte, trebuie nu numai să rămânem strinși uniți și legați — cărțurari și șerănime — prin dragostea sfântă cătră neam, dar' trebuie să ne sporim încă rî-

durile. Să nu fie sat, în care să nu se cetească, să nu fie unul mai de seamă între șerani, care să nu aibă în casa lui o foaie. Numai așa cei dela sate vor afla despre lupta ce o poartă fruntașii, numai așa acestia vor putea găsi sprigin puternic între șerani, numai așa „*Foia Poporului*” poate să ajungă un corn, la al cărui sunet luptătorii să resară ca din pământ.

Ne îndreptăm deci cătră cetitori și acum cu aceeași dragoste și încredere, care ne-a făcut să întemeiam foia noastră și-i rugăm pe departe să sprigine și pe viitor „*Foia Poporului*”, pe de altă parte să îndemne pe toți cunoscuții lor știutori de carte să aboneze foia noastră.

Și până acum, „*Foia Poporului*” are atâția abonenți, câți nu au celelalte foi românești toate împreună. E de dorit însă, ca pe anul viitor să avem încă odată atâția. Aceasta nu pentru-ca să ne alegem noi cu câștig — căci nici-odată nu ne-am gândit la așa ceva — ci pentru-ca să putem aduce și mai multe îmbunătățiri foi noastre și astfel cetitorilor folos. Am adăuga anume foi noastre și chipuri, în locul întâiu chipurile bărbaților vestiți din istoria neamului românesc.

Fiecare cetitor al nostru să câștige deci cel puțin câte un nou plătitor la „*Foia Poporului*”, ceea-ce nu este greu, fiind prețul atât de mic, că și cel mai sărac Român se înlesnește de atâta.

Rugăm îndeosebi pe învățătorii și preoții români ca să îndemne pe săteni cu tot dinadnsul să se aboneze. Pentru-că dacă a fost vro-odată nevoia ca legătura între șerani și preoțime să fie tot mai strinsă, apoi este acuma, când biserica și școala română — temelile vieții noastre naționale — pe fiecare zi primesc câte o lovitură. Ear' apărarea numai așa se poate face, dacă vom avé șerani luminați și gata de jertfă. Și simțul de jertfă numai prin cetit se poate deștepta și întări.

Ne tot plângem de rele și năcazuri. Dar' atâta — să se plângă — pot face și babele. Noi, dacă bărbați voim să ne arătăm *să și căutăm a scutura relele*, ceea-ce numai prin propria noastră hărnicie putem ajunge. Îndemnul la hărnicie și cumițenia ce se cere în luptă, fără cetit, e greu de închipuit, întocmai după-cum fără soare nu se poate lumina și căldură.

Cetitul — deci foile — trebuie răspândit în toate unghiurile locuite de Români.

Noi, cei cari am stat cu credință și nu ne am clătinat o clipă din jurul „*Foii Poporului*”, venim acum și cerem cu atât mai stăruitor spriginul cetitorilor, cu cât știm dinainte, că pe viitor ne așteaptă încă și mai grele lupte ca cele purtate până acum.

Cine crede că muncă folositoare facem, cine are convingerea că „*Foia Poporului*” e vrednică de toată bunăvoința celor știutori de carte, să iec aminte cuvintele noastre și să ne întindă mână de ajutor.

O cerem aceasta nu pentru noi, ci pentru șeranul român, pentru a cărui ridicare toți suntem datori să luptăm din răspuțeri și cu toată lăpădarea de sine.

Sibiu, luna Decembrie 1895.

Russu Șirianu.

Puși de nou la încercare.

După știrile ce avem, comisia verificatoare (care cercetează și întărește alegerile) a comitatului *Hunedoarei*, a nimicit alegerile pentru congregație, în trei cercuri, și anume în astfel de cercuri unde Românii se purtaseră foarte bine: la *Ilia*, *Dobra* și *Petroșeni*, precum și alegerile dela *Ighiu*, *Vingard*, *Blaj*, *Barabant*, *Zlatna* și *Ocna*, în comitatul *Albei-inferioare*.

Fraților noștri Români alegători din aceste părți le adresăm prin aceasta și noi un cuvânt, îndemnându-i și rugându-i, că în fața încercării cele noue la care sînt puși, să se pregătească din toată inima și cu toată tăria la luptă!

Ungurii s'au uimit când au văzut că Românii din comitatul *Hunedoarei* și al *Albei*, au ales de astă-dată în acele locuri pe câțiva dintre sine și pentru congregație, și au nimicit acum alegerile aceste, ca să li-se deie prilej a se încrunta odată către „cutezătorii“ de Români din acele cercuri, să vadă mai avor curagiu să voteze și a doua-oară pentru candidații dintre sine?

Firește, ar fi cel mai trist lucru, dacă Românii, mai ales acum a doua-oară, nu s'ar purta încă și mai bine ca mai înainte!

Dacă ei nu se vor lăsa înspăimântați, și pe lângă toate încruntările notarilor, solgăbiraielor și gendarmilor, vor rămâne pe lângă dorința lor frumoasă și românească, de a sprîgîni numai candidați români: atunci slujbașii unguri se vor înmuia și vor cădea pe gânduri și vor prinde respect față de acest popor trezit și bărbat, și altfel se vor purta și ei pe viitor, mai cu cruțare cu dînsul!

De se vor lăsa înfricați și vor vota precum li-să va porunci, aceiași slujbași vor veni cu drept cuvânt la încredințare, că la alegerile de mai înainte numai din întemplantare au reușit Românii, dar' nu e

nici o vrednicie a lor că au reușit, pentru-că eată cum 'și-au arătat Măriile Lor numai un pic colții, toți alegătorii cei viteji de ieri, s'au retras ca niște pui de găini înfricați de uliu, toți curagioșii de ieri azi stau pitiți și lasă să meargă earăși toate pe placul „domnilor“!

Și vai de poporul despre care slujbașii sei astfel de credință au! El e necinstit, și pe drept cuvânt, de ei! Ei vîd că dînsul n'are voință și tărie în sine, ci voește și el numai aceea ce zbirii sei voesc, că el judecă cu capul lor și merge pe porunca lor: e o mașină ce le stă ori-când la îndemână să facă cu ea ce voesc!

Ear' pe un astfel de popor ei nu-l cinstesc, căci nici nu e vrednic de cinste!

Dușmanul te cinstește totdeauna numai într'atata, întrucît vede că poți să-i fii de folos ori spre stricăciune.

Dacă Românii, din cercurile *Iliei*, *Dobrei* și *Petroșenilor* și din com. *Albei*, și de pe ori-unde la astfel de privilegii, cum sînt și cele ale alegerilor pentru congregație, fac deplină folosință de dreptul lor, și scot din urnă pe cine lor le place, atunci ei dovedesc că sînt și de folos și spre stricăciune. Sînt de folos, acelaia care are încrederea lor, căci el răzimat pe dîșii ese biruitor, și sînt spre stricăciune celor-ee nu au încrederea lor, căci la privilegii date, îi trântesc și resping dintre dîșii!

Așteptăm și noi, și tot neamul românesc așteaptă dela alegătorii din părțile numite, ca dela fiii sei, să se poarte la nouele alegeri așa, încât veste de bucurie și de biruință românească să fie vestea ce vom primi-o despre sfîrșitul alegerilor ce vor săvîrși de nou!

Tot așa harnic să se poarte și Românii din *Blaj*, *Zlagna*, *Ighiu*, *Vingard* și pretutindeni unde alegerile au fost nimicite: să meargă toți la vot și să voteze numai pentru Români!

Alegerile în România.

Mercuria și Joia trecută s'au făcut în România alegerile pentru *Senat*, ear' Sămbătă, Duminecă și Luni pentru *Camera* (Dietă).

A eșit învingător partidul liberal-național, ear' partidul boieresc, care a stat la putere până acum două luni, a căzut rău.

Astfel din 50 locuri de senatori în colegiul I. au eșit 47, liberali, și numai 1 conservator.

În *București*, candidații liberali dnii *D. Sturdza* și *D. Ghica* au avut câte 1128 voturi față de 186 voturi ce au primit candidații conservatori (boieri). La *Brăila* dl *Sturdza*, antaiul-ministru și *Stătescu*, ministrul dreptății, au avut câte 171 voturi, ear' candidații conservatori 56. La *Craiova* candidații liberali 337, cei conservatori 137. La *Călarăși* liberalul *P. Grădișteanu* a avut 140 voturi, față de 51, cât a primit fostul ministru conservator *Marghilomau*. La *Iași* liberalii au avut 200 voturi, conservatorii 107. La *Ploiești* *P. S. Aurelian*, liberal, a avut 204 voturi față de conservatorul *G. Cantacuzino*, fostul președinte al Senatului, care a întrunit 141 voturi. La *R.-Vilcea*, liberalul *Simulescu* a întrunit 131 voturi, față de fostul ministru conservator *Al. Lahovary*, care a avut numai 35 voturi. La *Teleorman* liberalii au avut câte 110 voturi contra 64 voturi date dlui general *Manu*, fost președinte al Camerei conservatoare. La *Vasluiu* (unde se alegea totdeauna dl *Carp*) liberalul *Lupașcu* a întrunit 46 voturi contra 29 date dlui *P. P. Carp*. La *Giurgiu* liberalul *Cristopol* a întrunit 109 voturi contra 39 date dlui *Al. Lahovary*, fost ministru conservator.

La colegiul al doilea de *Senat*, victoria e și mai mare pentru liberali.

Au reușit 49 liberali, ear' conservatorii pretutindeni au căzut.

FOIȚA.

Poesii populare.

Din Guștelnic.

Culese de *Nonic Rus Guștelcanul*.

Orb am fost ori doară beat
Când am plecat la 'nsurat;
M'am bucurat la avere
Și-am luat fără plăcere,
Luai strigoaia din lume
Să-mi aducă bani cu sume,
Să mă fac bogat cu nume
Și-acum stă să mă sugrume,
N'am prânz, nici cină cu pace
Ziua, noaptea nu mai tace,
Mă judecă cum îi place
Cu aiu, cu oțet îmi face,
Strigă și-și ascute glasul
Și se laudă 'n tot cîsful,
Că 'mi a dat galbeni cu trasul
Tot cu ei îmi tae nasul.
Din gură cu vorbe rele
Mă amărăște cu ele
Și eu las și rabd în pele
Vai de păcatele mele.

'I-ar plăce să nu muncească
Ar vrea să tot hodinească,
Umblă tot infrumșetată
La ochi de somn nespălată,
Și pe cap nepeptenată
Ca și-o babă impenată.
N'am să zic ceva să facă
Și ca oamenii să tacă,
Că pufnește de se 'neacă,
Cum păcatele să-mi placă?
Să sar să o bat nu-mi vine
S'o las să fugă, 'i rușine
Nu știu cum să fac mai bine?
O amar și vai de mine
Nu mai am zile sîniue
Ci numai de amar pline.
Doamne, Doamne, mă rog Ție
Scapă-mi sufletul din urgie,
Taie vieța ei, ori mie
Decât tot așa să fie!
O, tu moarte, moarte dragă
Vino, de o ia de grabă
Cu toată a ei vlagă
Și cu ea 'u pămînt o bagă
Că tot bunul 'i-a fost banii
De care au și Țiganii,
Tot cu ei îmi mîncă anii
Tra'ul meu n'aibă dușmani!
Măi fîrtate, măi creștine

Dacă vezi, c'a iubi-ți vine
Nu te 'nsura ca și mine,
Și deschide-ți ochii bine!
Nu te bucura la zestre
Apără-te de măiestre
Cine le caută aceste
Mintea lui necoaptă este.

Culese de *Romul Polișa*.

Zi, bade, cu flucra
Nu-mi mai rupe inima,
Zi, bade, cu fluera
Nu-mi mai rupe sufletu.
De-aș ști bade că-i veni
Doamne, frumos m'aș găti
Cu haine cu bobocei
Luminoși ca ochii tăi,
Cu haine toate cu flori
Ca la Paști, în sîrbători.
De-aș ști, bade, că-i veni
Drumul 'ți-lasă vărul
Tot cu var de cel mărunt
Să vii, bade, mai curînd,
Tot cu var de cel mai mare
Să vii, bade, și mai tare.

La *București* de pildă candidații liberali au reușit cu 1253 voturi contra 59 ale conservatorilor.

Între cei aleși la col. II. de Senat sînt la *Galați* dl *V. A. Urechidă*, președintele *Ligei*, cu 237 voturi, ear' conservatorii au avut numai 41 voturi și la *Buzeu* dl *St. Perietzeanu-Buzeu*, cassarul *Ligei*, cu 291 voturi contra 60 ale conservatorului *Sibiceanu*.

Au întrunit, peste tot, la col. I. de Senat:

Liberalii 8774 voturi
Conservatorii 3188 "

La colegiul al II-lea de Senat:

Liberalii 14118 voturi
Conservatorii 1914 "

Sâmbăta trecută s'a făcut alegerea pentru Cameră, colegiul I.

Au eșit învingători tot liberalii naționali.

Astfel la *București* candidații liberali au avut 7835 voturi, ear' conservatorii 860.

La *Craiova* liberalii s'au ales cu 500 voturi, ear' conservatorii au căzut cu 266 voturi.

La *Galați* candidații liberali au avut câte 222 voturi, ear' conservatorii câte 38 voturi.

La *Brăila* candidații liberali au avut câte 274 voturi, ear' conservatorii 54 voturi.

La *Ploiești* candidații liberali au avut până la 305 voturi, ear' conservatorii 152 voturi.

Peste tot s'au dat în toată țeara, la colegiul I. următoarele voturi:

Liberalii 22.205 voturi.

Conservatorii 6.455 voturi.

Legea comunală.

(Urmare.)

Nu sînt îndatorați a ajuta la cheltuielile inspecțiunii (cercetării) de economii și de câmp, acei proprietari de pământ din comună sau alăturați comunei, care nu trag

folos din aceste cheltuieli și se îngrijesc ei înșiși în această privință.

În astfel de comune, în cari încă nu se plătește dare de stat d. e. colonii nouă chipurile aruncării de dare comunală pentru acel timp, le statorește comuna prin statut, care trebuie să fie întărit de comitat.

În astfel de comune, în care scutirea de dare de stat a zilierilor (art. de lege X din 1883) ar pricinui o pagubă mai mare fondurilor de dare comunală, comitatensă și școlară, comuna poate hotărî felurile aruncului de dare comunală asupra zilierilor cari trăesc acolo, fie și numai după plata de muncă zilnică, potrivit aceleiași purcederi.

Însă darea comunală ce se aruncă asupra ăstor fel de zileri nu poate fi mai mare decât suma ce se dă pentru o zi în acea comună, sumă statorită decătră comitat, sau nu poate fi mare de cât jumătate din cea mai mică sumă de dare comunală, ce se plătește în acea comună.

Proprietarii așezămintelor de economie, comerț sau fabrici, clădite pe hotarele de lângă olaltă ale alor două comune, sînt datoratori a începe pertractarea privitor la aceea, că intravilanele (partea îngădită, grădinile cu zidurile lor) de care comună se se țină, și adevă încât pentru cele-ce sînt, — dacă cumva nu au făcut deja aceasta, și anume au să între în pertractare în timp de un an dela intrarea în vigoare a acestei legi, ear' pentru cele-ce se vor înființa mai târziu: cu privilegiul ridicării acelor.

§. 131. Statorirea și aruncarea sumelor de ajutorare ce ar fi a se da căilor ferate de folos local, o hotărăște din cas în cas corpul reprezentativ (comitetul comunal) pe calea înțelegerii în adunare generală, care adunare e a se publica cu 15 zile mai nainte și pe lângă întărire dela comitat. Hotărîrea adusă în privința aceea trebuie publicată și pusă 15 zile la casa comunală spre vedere, și în contra aceea în timpul acesta poate să apeleze ori-care locuitor sau posesor comunal.

§. 132. În orașe cu magistrat regulat, la cererea comitatului întucât se poate face fără știrbirea venitelor statului și fără primejduirea foloaselor industriale și neguțătorești — guvernul poate îngădul ca o abatere, ca acelea să arunce dare comunală și asupra contribuțiunilor de stat indirecte (peste cea

fundamentală) și pentru sporirea venitelor lor să poată lua în oraș și pe hotarul acestuia, taxe, bani pentru loc și vămi, ba pot introduce și dări noue, pe cari statul nu le-a luat în vedere.

§. 133. Locuitorii comunali pot fi îndatorați și la lucru cu palma și cu carul.

Aceste slujbe se prescriu amăsurat legii despre regularea lucrului public, și se îndeplinesc sau „în natură“ (adeacă lucrând cel îndatorat el însuși și cu vitele sale) sau se răscumpără cu bani, ce se pot întrebuița numai la susținerea stradelor, a iazurilor ce scutesc comuna, a liniilor și mijloacelor de comunicațiune (de drumuri).

§. 134. Pentru facerea și ținerea în stare bună a drumurilor așa zise „vicinale“, adevă dintre singuraticele comune, și a podurilor, comunele se pot împreuna prin comitetul administrativ (al comitatului) în grupe deosebite, amăsurat trebilor lor.

Măsura în care singuraticele comune sînt îndatorate să contribuie la facerea și susținerea ăstorfel de căi și poduri, o statorește cu ascultarea lor comitetul comitatului, dacă între acelea nu se poate altfel mijloci o înțelegere.

§. 135. De sub slujbele de lipsă la susținerea căilor și a altor mijloace de comunicațiune din lăuntrul comunei sînt scutiți însă proprietarii deșerturilor (pustelor) ce sînt alăturate la comună în privința administrativă, precum și proprietarii munților și ai pădurilor ce se îngrijesc după un plan chibzuit economic sistematic, firește însă că numai atunci sînt scutiți, dacă nu au în comună, nici un altfel de intravilan (grădini etc).

Deasemenea nu sînt îndatorați a contribui la susținerea căilor comunale de câmp și a iazurilor ce scutesc comuna sau hotarul acesteia, acei locuitori, cari dovedesc, că ei acele căi nu le folosesc, ori că iazurile nu scutesc totodată și averea lor.

§. 136. În feluri de primejdie comună (obștească) adevă de vifor, de nea, eșiri de ape, foc, etc., primăria, fără a ține seamă de scutirile din §-ul de mai sus, poate folosi, fără a li-se socoti, toată puterea pedestră și de cară, pentru înlăturarea primejdiei

(Va urma.)

Doine cătănești.

Din Săcădate

culesse de *Alexandru Dobrotă*, june.

Cântă cucu 'n virf de șură
Merg ficiorii la măsură.
Mirla cântă, cucul cucă,
Toți ficiorii stau de ducă.
Haidați, mândre, să jurăm
Pe ficiori să nu-'i lăsăm,
Că dacă noi 'i-om lăsa
Cine ne-a mai fluera,
În fluierul cel de rug
Venind seara dela plug.

Cine-mi poate crede mie
Ce traiu duc, în cătănie
Că postesc și zi și noapte
Și duc foame cât se poate.
Chiar din ziori de dimineață
Eu prind pușculița 'n brațe,
O întreb de-a odichnit
Căci tot la ea am gândit,
Ea tace și nu vorbește
Făr' pe mine mă silește

Să-o frec s'o curățesc
De mine să nu grijesc
Asudă și ruginește
Pe cătănă-'l năcăjește.
Când sînt gata și 'mbrăcat
Mă 'nvirtesc pe lângă pat
Și nimica nu grăesc
Fără la mâncat gândesc,
Căci aseară n'am cinat
Și m'am răsturnat pe pat,
N'a zis nime, vin' de mănca
Și-apoi du-te de te culcă.
De nu crezi
Acum și vezi
Când dela tine rosește
Cu zece te dărueste,
Dar' nimica nu-'ți vorbește
Atâta-i căci 'i-am lucrat
Mai mult eu n'am căpătat.
Vai ce traiu, omoară-l drace,
Nu știu, zeu, ce m'oi mai face
De prânzit nu-'ți mai vorbește
Căci îmi suflă să pornesc,

*) Apa Tisa.

Năcazuri pe la sate.

Șiclău, Decembrie.

În prețuita noastră „Foaia Poporului“ a apărut o corespondență dată Șiclău, cu data de 31 Oct. 1895. În aceea între altele se vorbește că actualul notar a avut rolul de căpetenie la reînființarea așa zisei școale comunale, care după-cum s'a vorbit și în aceea corespondență, era în agonia morții. Se vorbește, că președintele acelei școale este dnul Popoviciu György.

Să stăm aci puțin ca să facem publicului cunoscut cine este acest domn. Este un notarăș român de origine, care după-ce mai în urmă a fost alungat din Otlaca, cum? răspundă Otlăcanii, s'a stabilit aici la noi în Șiclău la averea respectabilei doamne soției sale. Aci apoi neavând altă ocupațiune, ca totuși să-și câștige ceva distracție, și-a ales rolul de a vorbi rău despre cameni.

La înființarea școalei așa zisă comunală el își are meritul cel mai mare și eată cum:

În anul 1893, erezând 1/4 sesiune pământ și o casă, — pământul și-a vândut cu bani grei, — ear' casa neputându-o validata după plac a rămas. Casa era acum aproape să se ruineze. În iarna trecută vine în comună inspectorul regesc, merge la el, se sfătuesc, îi promise cumpărarea casei numai să lucre la ruinarea neamului românesc și la tragerea carului maghiarisător. Tocmeala s'a făcut, căci casa, care nu era vrednică de 400—500 fl., s'a vândut cu suma de 1400 fl., eată prețul pentru care un pretins Român a vândut interesul comunei.

La alegerea de membri la comitat a reușit și acest domn pe lângă bravii nostri Veliciu, Giorogariu și Dr. Trăilescu, punându-și candidatura și la partida contrară. Oamenii la vederea acestui nume erau foarte indignați și erau să abstea dela votare. Au votat însă cu el pentru cumătrul său Francu din Otlaca, care se bucură de încrederea unei partide din Otlaca.

Șiclăuanii.

Lupta în comitate.

Convocare.

Alegătorii români din Turda și giur sunt invitați a lua parte la conferența ce se va ține în Turda la 18 l. c. d. a. la 3 oare în sala de mâncare dela hotelul „Central“, în cauza constituirii comitetului central al clubului electoral român din comit. Turda-Arieș.

Din ședința membrilor congregațiunii comitatense români, ținută în Turda la 5 Decembrie 1895 st. n.

I. Vlăduțu.

*

O întîmpinare.

Saturău, Dec. 1895.

În raportul despre alegerea membrilor municipali din cercul Ciuciu, publicat în Nr. 251 al valorosului organ „Tribuna“, sunt mai mulți preoți înfierați pentru neparticipare, indolență, renitență și că n'au un singur ziar în casa lor, că se interesează numai de muls și tuns etc...

Sunt însă amintiți și preoți nevinovați ori mai puțin vinovați, și îmi place a crede, că aceasta numai din neorientare s'a întemplat. Astfel preotul din Vidra Pavel Magier — unul dintre cei atacați — de timp îndelungat zace grav bolnav neputându-și părăsi nici patul, deci cum să fi putut participa la alegere. Despre aceea, că n'are ziar în casă, corespondentul nu e bine informat. Celelalte bănueli le las în apăsarea celor-ce cunosc inima ce au bătut și bate în gârbovitul piept al aceluia, ce acum e în neputința de a se apăra.

În aceea corespondență e vizat și părintele Nicolae Balta din Ciuciu. Sunt însă în viața omului adese greutăți încât omul nu știe nici ce se mai întemplă în jurul său. În astfel de împrejurări indulgența îndulcește adversitățile calamităților. Și deci vom scusa o vină involuntară, având parola conlucrării viitorului.

Scrutătorul.

*

De sub Vlădeasa.

Din corespondențele ce le-am cetit în prețuitul ziar „Tribuna“ despre alegerile la municipii, m'am convins, că învingere au reportat Românii în tot locul, unde conducătorii lor, advocați, preoți și învățători, s'au pus în frunte. Îmi saltă inima de bucurie când văd că se lucră, ear' de altă parte mă scârbesc până la suflet, când văd că sunt între noi și de aceea, cari se retrag, se ascund ca bufni-

țele ziua, fug de luptă, nu vreau să se oțelască în ea. Avem o grămadă de inteligență, un număr respectabil, puteri destule; locuitorii acestui ținut afară de vre-o 4—5 comune sunt tot Români, oameni deștepți, durere însă, că nu este nici o organizațiune, și astfel nu putem impune contrarului.

În 7 Noembrie st. n. au fost alegerile la municipiu în cercul B.-Huedin. Alegătorii au fost înștiințați unii la timp, alții mai târziu, toți au știut însă. La ziua sus numită m'am dus în Huedin și cerc să văd unde sunt adunați Românii și ce sfat au făcut ca să mă conformez hotărârii mulțimii și celor cari îi știam de șefi în acest ținut și să văd pentru cine să-mi dau votul împreună cu amicii mei și care este lista Românilor.

Aflu din mulțimea, care trebuia să fie prezentă, pe doi domni preoți: Petru Cucuian din Mănăsturul-unguresc și Alexandru Sava din Bedeciu cu vre-o 5—6 alegători lângă dinșii. Laudă acestor doi domni, cari la toate ocaziunile de interes național sunt la posturile lor, premergând cu exemplu.

Așteptăm să vină alegătorii din alte comune cu preoții și învățătorii; însă înzadar. Votisanți pentru lista stăpânirii s'au prezentat peste 100.

Noi văzând că suntem în număr de tot mic, la propunerea domnilor preoți mai sus numiți, fiindu-ne forțele de tot neegale, ne-am depărtat.

Îmi voi ierta domni preoți, advocați și învățători din Dretea, Beleş, Mănăsturul-român, Finciu, Călățele, Calata, Ciula, Bociu, Mărgău, Rogojel etc., dacă îi voi întreba, pe această cale, că unde au fost atunci? sau de ce nu și-au luminat alegătorii despre însemnătatea acelei alegeri? Doar li-a fost teamă de dl fisolgăbiru? De domnia-lui n'au avut să le fie greu, căci în mai multe rânduri s'au exprimat publice, că convingerile fiecui le respectează, astfel la alegeri puteau să participe fără de teamă, că vor fi luați la ochiu.

În 8 Noembrie am avut altă alegere, anume de medic, în cercul Vêlcăului-ungur. La acest cerc aparțin 6 notariate cu o populațiune de 16.000 suflete, din ele sunt abia 2000 ungurești. Concu-enți am avut numai unul, de naționalitate Slovac. S'au ales cu aclamațiune de cari au fost prezenți. Și la această alegere au lipsit preoții, pot să zic demonstrativ, căci din 10 numai unul s'a prezentat, dl Petru Cucuian. Punem cazul, că

Să mă duc afară 'n câmp
Să-mi câștig ce să mănânc,
Văd plugurile arând
Eu mă tîraiu pe pământ
Fug, alerg, pușc, mă-ostenesc
Și nimic nu folosesc.
Nu mă 'ntrebă poți, nu poți,
Ci suflă comanda la toți,
Înainte și 'ndărăpt
Până scuipe sânge din piept,
Asud de stau să plesnesc
Și n'am apă să potolesc
Al meu trupșor asudat
Cel în asudori scaldat,
Ah, pâne, amară ești
Cu amar te mai plătești,
Cin' te gustă ala știe
Ce traiu duc în catănie
Și soldatu-i gazdă mare
Când la bugilărăș are.

Norișor verde, crengos
Ce veste ne-aduci din jos
Ori răgutele s'o 'ntors?

Răgutele nu s'o 'ntors,
Că trece-o mândră erăiasă
Cu trei steaguri de mătășă,
Unu-i roșu ca focul
Altu-i negru ca corbul
Altu-i alb ca omătul,
Cel roșu a bătălie
Cel negru a jelenie,
Cel alb e a bucurie.

Chiuturi.

Culese de Iacob Dominițianu, june.

Frumoasă-i mândra frumoasă
Frumoasă-i ca sfânta lună
Nu știi coasă fără sulă,
Pe-unde-și bagă mândra acul
Își scoate mătucea capul,
Pe-unde face tăietură
Se uită mătca ca 'n șură,
Frumoasă-i mândra frumoasă
Frumoasă-i ca sfântul soare
Nu știi coasă niște poale.

Tiganul la vînat.

— Anecdota. —

Un Țigan, te miri de unde
Căștigase un pistol,
Și fără de a se gândi la multe
Dă, se face vînat.

„Hm! norocu-ți stă grămadă
Vulpi, mai lupi, mai helea celea
Și de-i lași să se sporească
Nu știu cum lei vinde pelea“.

Și gîndind astfel Țiganul
Hop! se găta de vînat;
Nu ști suflet, decât satul,
Cînd la cale 'mi-a plecat.
Și pe cale cum mergea
Se gîndea mai și vorbea:

„Zeu tu, Culo, ești pedeapsă
„Dată jos de Dumnezeu,
„Că fiara să se sîrpească
„Ce s'a da la ochiul tîu.
„Hai! da cum 'mi-te-o aflat
„Tocmai bun pentru vînat,

putea să fie concurent și de Român și Ungur, prin neprezentarea inteligenței române și la această alegere putea să reese altul, nu Român.

Nu ne interesăm de cauzele noastre și prin aceasta perdem toate pozițiile. Nu-i însemn cu numele pe cei cari nu 'și-au făcut datorința, că ar fi un pomelnic prea lung.

Domnul protopop din acest ținut și dnii advocați de român din Huedin sperez că în viitor la astfel de ocațiuni, cum a fost și alegerea la municipiu, vor convoca alegătorii la sfat și le vor da direcțiunea pe care se o urmeze, căci poporul este ascultător.

Un alegător.

CRONICĂ.

Părintele Domide, iubitul martir din *Rodna* a petrecut zilele trecute la Galați, în România, unde a fost foarte bine primit. Cetățenii, — scrie un corespondent al „*Tribunei*” — fără deosebire de partid, s'au grăbit să-i facă o primire din cele mai călduroase. Tot ce are Galații mai ales s'a grăbit a-i face cunoștința luptătorului național și a-l felicita pentru ținuta sa deamă. Pentru a conveni cât mai mulți cetățeni, Luni, la 20 Noembrie s'a dat în spațioasa sală a hotelului „Pavlu”, un banchet, cum rar s'a mai văzut pe aici. La acest banchet au luat parte toți fruntașii și conducătorii orașului.

La această frățească întâlnire a fost și presidentul Ligii, dl *V. A. Urechidă*, care a ținut o vorbire în sănătatea M. S. Regelui, cel *antâiu dintre Români* și care se interesează de *soarta românismului* și urmărește cu atențiune mișcarea culturală a Românilor. Apoi cu date istorice arată, că mișcarea națională nu e pornită din România, că ea își are originea în *Ardeal* cu 200 de ani înapoi, că cei din România nici nu aveau pe atunci conștiință națională.

A Ardelenilor e meritul principal în trecut, ca și în prezent, de a fi luptători întrepizi pentru apărarea limbii și culturii naționale, și de aceea se cuvine laudă și mulțumită să le aducem, căci fără ei, nu știm ce naționalism am mai avea azi. Închinând în sănătatea martirilor, cari cu faptă au dovedit naționalismul lor, declară: că *scopul Ligii nu a fost și nu este de a stîrni nemulțumiri și agitații în contra statelor vecine, ci este o apărare națională-culturală, împotriva*

acelora, cari contra voinței lui Dumnezeu și a naturii, vor să ne răpească limba românească, pe care însă, se știe, că nu mai morți o vom lăsa.

La acest toast, care a fost primit cu aplause sgomotoase din toate părțile salei, a răspuns părintele *Domide*, care confirmând în totul cele spuse de domnul *Urechidă*, arată, că Românii de peste munți sînt patrioți și țin la statul lor, deși statul unguresc le arată prea puțină bunăvoință în schimb. Lupta pentru dezvoltarea națională nu o vor părăsi niciodată. Mulțumește *Gălățenilor* pentru primirea caldă ce-i fac, și d'ui *V. A. Urechidă* pentru interesul viu ce-l are pentru cauza Ardelenilor, cari totdeauna vor avea față de d-sa cel mai adânc respect și venerațiune.

După dînsul a mai vorbit colonelul *Merișescu* (viteazul dela *Plevna*) protoiereul *Vergolici*, *Mardare*, *Muntean*, *Petroviți*, profesori la școlile din Galați. La urmă s'a citit poesia lui *Vlahuța*: „La Martiri” și s'a cântat în cor: „Deșteaptă-te Române!” Entuziasmul a durat neîntrerupt până la orele 12 din noapte. În Galați de mult nu s'a văzut o mai mare însuflețire, ca în aceste zile, zile de sărbătoare.

Din Ilia primim știrea, că membrilor aleși în congregație, li-s'a intimat decisiul de nimicire a algerii lor, și totodată li-s'a pus în vedere, că pot recura în 15 zile, contra hotărîrii de nimicire. Corespondentul nostru ne asigură, că cei interesați se vor folosi de acest drept al lor. Noi îi sfătuim, ca recurând să se informeze de cu vreme dela locurile competente, dacă ei și până la rezolvarea recursului pot să exerciteze dreptul la congregația viitoare, în care se vor face alegerile funcționarilor comitatensi? Aceasta și pentru motivul, că neresolvându-se de timpuriu recursul, — cercul lor ar rămâne nereprezentat la cea mai importantă acțiune municipală!

Prigonire. Despre o nouă slugărnicie a metropolitului *Miron*, primim următoarele: „Azi am fost dat afară din postul meu de învățător din *Dêncul-mare* prin milosul meu consistor din *Sibiin*, care prin hârtia sa Nr. 7947 'mi-aduce la cunoștință, că o face în urma *rescriptului ministrului de culte și instrucțiune publică, care a ordonat în contra mea cercetare criminală.* Cercetarea s'a pornit din partea procurorului regesc din *Murș-*

Oșorheiu, care a încunoștințat pe inspectorul de școale reg., pe zelosul *Réthi Lajos*. Acesta a raportat afacerea ministrului, care apoi a și dat ordin consistorului meu să mă ridice imediat din post, nefindându-mi iertat a mai funcționa în nici o comuni. Ca motiv al suspendării, se aduce: atîtări grele și agitări la ură în contra patriei. Astfel sînt aruncat în cap de iarnă pe strade, fără pâne și ori-ce subsistențe și acestea numai pentru-că am păcatul de a fi născut Român și pentru-că consistorul meu n'are destulă tărie de a se opune în contra unui ordin atît de volnic, pre-um este cel al ministrului *Vlassics*”. *Ilaria Tulburcan.*

Achitat. Din *Alba-Iulia* ni-se scrie, că bravul țeran *Savu Oprișor* al lui *Ioan*, din *Oena*, pe care l-a apărât la pertractarea finală, din *Alba-Iulia*, harnicul avocat *Dr. Ioan Marciac*, și care a fost judecat de către tribunalul din *Alba-Iulia* la 21 zile arest, în urma recursului ce s'a înaintat în contra sentinței tribunalului, tabla regească din *Cluj* prin sentința nr. 2676/95 l-a achitat de sub acusa delictului de agitare scris în §-ul 174 al codicelui penal.

Rătăciți. Primim următoarele din *Lăsasint*: Celor-ce batjocoresc numele de Român, ca niște rătăciți, numai disprețul și urgia românească să le fie răsplătă, ne-ar muștra până la moarte conștiința națională, dacă nu 'i-am creșta pe răvașul suferințelor noastre românești și anume pe învățătorul nostru *Stefan Mihailovici*, care în companie cu *Teodor Gherba*, în frunte cu mai vre-o trei uitați de ei, — din popor, pe cari ca pe nevinovați, le tăcem numele, luără parte activă la alegerea de ablegat ținută la „*Făget*”, apoi să se știe, că la alegerea municipală, ei fură oameni curați, eară acum se schimbără așa grabnic, încât nimeni în lume n'ar fi cugetat așa ceva dela domnia-lor.

Întimpinare. Despre alegerea membrilor în congregația comitatensă a cercului *Totvaradiei* comitatul *Aradului*, domnul *Ioachim Turcu*, care a fost bănuț, de a fi fost condus de interes propriu la alegerea din chestiune, pentru care interes candidații români nu au isbutit, — ne trimite o rectificare mai lungă, din care extragem următoarele: „Că n'am isbutit cu candidații, — voiu înșira motivele: În cer-

„C'asa lucru de găsit
„Zeu că-i greu de nimerit,
„Taci tu, Culo, numai mulecul
„Când te 'ntorci dela vînat,
„Să nu știe unul-altul
„Căci îți vine la rugat;
„Și cum ești și cam milos
„Dai ca prostul bucuros,
„Nu te gîndești la avere,
„Ci dai coala precum îți cere,
„Și-apoi ho! helea ca helea;
„Da de-ți ese vestea 'n sat
„Toți s'apucă de vînat“.

Mergînd deci fudul Țiganul
Vezi, Doamne, ca vînat
Să vîneze tot ce-i pică
Nu credeți că doar' cu frică.
Și-ajungînd cu pușca 'n spate
Cătră locul de noroc,
Îi trăsnește ceva 'n minte
Și de-odată stă pe loc.
„Ho! pușca-i bună, se sloboade
„Și la cale-'s acum toate,

„Numai haia n'ai aflat
„Cum să vii cu ce-ai vînat
„Tot prin codru 'n sus și 'n jos
„Nu ști, că-i primejdios?
„Nu ști ce-i, Doamne ferește
„Ce fiară 'mi-te 'ntâlnește,
„Și cum nu vede pe nime
„Ce zici, ba se dă la tine.
„Hm! nici nu-i bine poți gîndi
„Că codru-i codru coala mare
„Și cum zic numai-i simț
„Când te 'ncaieră 'n spinare“.

Acum sta la gînd Țiganul
Cum să-i facă plan pe plac
Știți cum face vînat
Când 'i-e frică de vînat,
Sta cât sta și se gîndea
Până n' urmă 'mi-o ghicia:

„Ahaha! Ean stăi pe loc
„Și ascultă-un sfat, noroc,
„Uite sfatul, uite-l cum:
„Dă-te 'n margine la tufă
„Și când vezi lucru nebun
„Să 'mi-o poți tui la fugă“.

Și intrînd Țiganu 'n tufă
Tot pîndind după noroc,
Îi părea glumă ciudată
Că iepuri nu es de loc,
Dar' acum cari 'mi-o afla
Că sta 'n loc și 'mi-i chema:
„Dragii teti epurași
„Și-ai pădurii ângerăși,
„Ești afară, fiți cuminte
„C'o vînt tetea cu plăcinte,
„Ești batăr num'un pic
„Că foc scapăr de vi frig“.

Și cum tot chema Țiganul
Se ivi un șorecel,
Țiganul cum îl zărise
Sta uimit până vorbise:
„O! epuraș frumuseț
„Tu-mi pari mie tinerel,
„Mergi tu dragu teti 'n casă
„Spune-i tată-to să iasă,
„C'am adus o traistă plină
„Tot cu pită și slănină“.

Cum Țiganul 'i-a tot spus
E do crezut că s'a dus.

cul Totvaradiei sînt 7 comune pur române, avînd fiecare preotul seu, și fiecărui preot 'i-am comunicat în scris înainte cu 5—6 zile actul alegerii și câți au să fie aleși și că candidații noștri români are să fie Traian Vatian, Partenie Turcu și Savu Raica. Nu am primit răspuns din nici o parte, că sînt pro sau contra propunerii mele! Am fost deci în firma speranță, că preoții își știu datorința și vor sfatul poporul, ca să vină în corpore. Acestia însă nu au dezvoltat nici o activitate, toți au venit fără turmă, lăsându-o să pribegescă în știrea Domnului. Părintele Andrei Vatian a lăsat pe alegători acasă, pe când feciorul seu dela Arad, Traian Vatian era pus în combinațiune. Asemenea preoții din Gavosdia, Lupești nu 'i-au adus pe alegători. Preotul din Soroșag vine cu alegătorii din comuna sa și votează cu Ungurii. Preotul din Giulița lasă poporul să voteze tot cu Ungurii. Membrii de încredere au fost Țeran și Nistor, cari au văzut toate ilegalitățile comise și nu au protestat. Eu, văzînd mișeliile, am îndemnat poporul să se retragă dela votarea mai departe și împreună cu vrednicul învățator I. Bogdan, singurul meu tovarăș în luptă, am protestat contra mișeliilor lor“.

— Privitor la o scrisoare publicată de noi, primim o întimpinare, în care între altele se scrie: „Cel-ce v'a scris zice, că eu aș fi vorbit despre domni: Mangra, Suci și Stefan Pop că „sînt niște oameni, cari tot prin birturi îi adii“. Asta nu e adevărat. Spre mai mare încredere însă, eu nu vă pot servi cu mai mare adevăr, decât că *pe caracterul meu de preot* vă mărturisesc că nici-odată ceva dejositor nu am vorbit despre nici un luptător național de ai noștri. Încât despre ținuta mea față de alegerea din Șiria, deocamdată nu mai zic nimic, căci timpul va lămurii toate. Expresiunile dejositoare față de sus numiții domni însușite mie, vă rog foarte să binevoii a le desmînti, căci m'ar durere, când sus numiții domni s'ar simți ofensați prin mine, când ei nici-odată nici un rău nu 'mi-au făcut Șiria, 1 Decembrie 1895. *Marcu Păscuțiu*, protopop.

Alegerea dela Zlagna nimicată. Ni-se scrie, că în urma apelațiunii insinuate, de Ferenczi István et consortes, alegerea membrilor comitatensi din cercul Zlagnei, întemplată în 14 Noembrie a. c. a fost nimicată. De motiv al nimicării se aduce § 39 din

articolul de lege XXI. an. 1886, în sensul căreia alegerea trebuie să iee începutul la 9 ore a. m., ear' în Zlagna s'a început alegerea numai la 11 ore a. m. De motiv se mai aduce și aceea, că în decursul alegerii nu s'a putut constata identitatea alor 6 alegători precum nici îndreptățirea lor de a alege și totuși voturile lor au fost primite. — Când legea comunală se interpretează în mod atât de ridiculos de cei cari sînt chemați să o execute corect, n'avem decât să recomandăm cu toată căldura alegătorilor români din cercul Zlagnei, ca la a doua alegere să se prezente în mod tot mai impunător, ca să le dovedească celor dela putere, că sînt conștii pentru drepturile lor cetățenești.

Jertfă a rachiului a căzut Vineri noaptea servitorul arîndașului Ionas Kohn din Ilia, țeranul George Buștea. Bietul om voind să scoată apă din fîntână, al cărei sobor a fost de tot slab, a picat cu capul în jos în fîntână și în urma contuziunilor primite la cap a murit momentan. Se zice, că el mai mult de dragul spiritului a stat în serviciul stăpînului seu, care 'i-a și pus capul. Moartea năpraznică a lui Buștea a sguduit pe toți colegii lui numeroși, ce se adăpostesc în puticul de rachi, vorba e numai, că trage-vor consecuențele și se vor lăpêda de spurcatul de rachi?

Legile nou. Ni-se scrie: Căsătoria civilă s'a început. 2 părechi, adică 2 frați s'au prezentat cu miresele lor (în 17 Nov.) la slujbașul civil reînsoții de nimeni și acolo chemând pe doi Sași de martori li-a zis slujbașul că: „polgari házasság“-ul lor e încheiat, de unde întorcîndu se acasă, gătîndu-'și oștile sale crășorii tineri, cu mare alaiu și pompă au venit la sfintele biserici (că o păreche era unită, una neunită) cu mare festivitate li-s'a celebrat sf. taină a căsătoriei bisericesti și de acolo cu aceeași pompă și alaiu s'au reîntors la casele lor, ospetîndu-se 2 zile și 2 nopți. Fie sănătoși.

Mai rău a pățit-o bietul părinte din Șoala, la care nu 'i-s'au fost plinit strigările fetei sale, va să zică: cele 20 de zile asemănate de „Allami popa“. Acesta n'a vrut să-i binecuvinteze pe fata „Egyházi Popii“ până nu 'i-s'au împlinit vestirile! Și fiindcă acelea nu s'au împlinit, ei numai după 3 zile în post a fost necesitat bietul „Egyházi popa să cedeze lui „Allami Popa“ și așa nu

s'a putut binecuvînta cununia fetei sale până Vineri în 29 Noembrie în săptămîna I. a postului Nașterii Domnului... alaiu sau pompă vezi bine că nu s'a putut face, că nu lasă Pravila să se facă stropit în zile de post (oprite de biserică!) dar' cununia bis. totuși s'a făcut în aceeași zi cu cea (a lui „Allami popa“) civilă.

D. Bol.

Sfat rău. Primim următoarele: Avînd noi lipsă de zidari la facerea bisericii, s'a dus curatorul Ilie Olar după ei în Șeica. Venind cătră casă în comuna Țiapul se întîlnește cu preotul român Vasile Dancu. Preotul îl întreabă despre mai multe celea. Între altele zice: „Cum stați cu învățătorul? Curatorul a răspuns: „Cam rău că nu-'i putem scoate salariul“, „plătesc rău oamenii? Popa a zis: „Dați-'i drumul“, că și eu am avut un teolog și 'l-am dudit. Acum învăț eu numai pentru două sute, o sută li-am lăsat-o“. Astfel de învățătură pedagogică știe da domnul Dancu poporului. Cenade, 23 Noembrie 1895. *Nicolae Dușa*, învățător.

Alegerea din Făget. Ni-se scrie, că la alegerea din Făget, ținută în 4 Dec. au fost o mulțime de popor românesc din cari nici chiar — reverențele nu au lipsit. După proclamarea lui Graenzenstein, ceea-ce s'a efectuat la moment nefiind contracandidat, s'a împărțit alegătorilor prin juzii comunali câte 1 fl. 50 și 2 fl. pentru trăsura. Numai din Bujor au fost 14 alegători din 21! Sărmană turmă ce nu ascultă de păstorii ței, sărmani păstori, cari nu vă știți înfrîna destrăbălata turmă! Până când vom fi osândiți să auzim tot triste știri?

Post de notar. În cercul notarial „Salva“, lângă Năsăud, s'a deschis concurs pentru postul de notar până în 25 I. c. Venitele se urcă cel puțin la 1200 fl. la an. Cercul e curat românesc și dorința comună ar fi, ca după-ace până acum locuitorii au fost torturați de un Jidan, de un Armean și pe urmă de un Ungur scos din casa alienaților, acum cel puțin să se poată alege un Român.

POSTA REDACȚIEI.

Dlul Ioan Galea în Boița. Ne pare rău, căci nu putem să-'ți retrimitem manuscrisul: nu le păstrăm decât până-ce s'au rezolvat.

Dlul N. Fodoreanu, Ofenbaia. Adresați-vă cătră tatăl lui. Noi nu știm.

Dlul Gerasim Balint, Șicula. D-ta în loc de a răspunde obiectiv, te legi de dl Bălan, pe care îl știm Român brav, și care de altfel nu el a scris acele corespondențe.

D. Lupescu, Galeș. Publicăm numai poesii populare.

Mănase Dărăbanț, Secian. Ai și d-ta drept.

O. Voina, Daia-Română. Boala aceea s'ar putea vindeca numai stînd bolnava în spital, sub grija doctorilor mari.

I. Tarce, Ökrös. Dictionarul se găsește la Institutul Tipografic, Sibiu. Acea numărătoare se face pentru milleniu. Năframa de mătasă să o poarte cei bogați, nici aceea însă bani mulți să nu dea pe asemenea lucruri

Al. Țepeneu, Jertof. Poesiile lui Alexandri se pot căpeta la Institutul Tipografic, Sibiu. Prețul 4 fl. Poveștile le poți trimite. Să nu fie însă prea lungi.

V. Chidu Buduleța, România. Cine este acei profesor? Vedeți să nu fie vr'un mistificator. Noi nu avem știre despre un asemenea profesor prigonit, deși îi cunoaștem pe toți.

G. A. Du-o la doctor, să o vadă. Șoarece la nici un cas nu poate să umble prin om.

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Ciontea.**
Proprietar: **T. Liviu Albini.**

Acum sta să ese-odată
Cel mare cum a pofuit,
Da vezi, Doamne, acum odată,
Ce noroc 'l-a nimerit,
Că veni din întemplantare
Un urs mare cât un brad
O! săracul Cula, Doamne,
Bucuros ar fi sburat.
Țiganul cum 'l-a zărit
Cât zici hop! a 'ncremenit,
Dar' tot striga, crezînd de lipsă
Și curagia la frică.

„Ho! ha! ho! nu 'ncepe așa
„Că-'s puternic, pot pușca,
„Uite, pușca, nu veni,
„Că te 'mpușc de poți muri,
„Și decât să mai umblăm
„Pe la legi, la advocați
„Hai mai bini să ne 'mpăcăm
„Și să fim ca doi fărtați,
„Că n'am știut că domnișoru,
„Car' juca pe lângă tufă
„Te-a scula și de-'i durmi,
„Baté-mă sfinții aci“.

Ursul deci precum se pare

Se 'nvoi la împăcare

Și-asa bine se 'mpăca

Că Țiganul tot sbera:

„Auleo! destul fîrtate,

„Mai lasé-mé la pécate,

„Căci am și eu trei copii

„Și știi cum umblă de-oi muri“.

Dar' ursul pacea făcea

Și cu dragoste 'l strîngea

De credeai că naiba 'l ea.

Și cum tot 'l-a împăcat

Te miri cum 'mi-s'a scăpat,

C'asa fugă mai călca

De-'mi părea că scăpăra;

Tot strigînd în gură mare

Căci credea că ear' îl are:

„Auleo! Tată din cer,

„Acum scapă-mé, că per

„Și mé fă din vênător

„Ânger de hăl sburător,

„Las' naibei, pușcă, vênat,

„Că amar m'a peptenat“.

E. Suci.

LOTERIE.

Tragerea din 7 Decembrie n.

Budapesta: 16 85 60 48 83

Tragerea din 11 Decembrie n.

Sibiiu: 76 25 13 85 58

La „Institutul Tipografic“ în Sibiiu se află de vânzare:

Portretul domnului

Dr. IOAN RAȚIU.

Cu 50 cr.

Portretul domnului

Dr. V. LUCACIU.

În mărime de 38×28 cm.

Cu 50 cr.

TABLOUL**Deputațiunii române la Viena.**

Cu 2 fl.

TABLOUL**„CONFERENCEI NAȚIONALE“.**

În mărime 33×50 cm.

Cu prețul de fl. 1.60, ear' cu trimiterea prin postă fl. 1.70.

Tabloul condamnaților

în

PROCESUL MEMORANDULUI.

Cu 3 fl.

Tabloul apărătorilor.

Cu 3 fl.

TABLOUL**BIUROULUI DE PRESĂ.**

Cu 3 fl.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiiu.

Fondat la anul 1893.

Fondat la anul 1893.

„BRĂDEȚUL“**INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII**
în Orlat, cottul Sibiiu.

Capital social: 25.000 coroane

Depuneri: 50.000 coroane

primește din 1 Ianuarie 1896:

Depuneri spre fructificare

sub următoarele condițiuni:

- a) Depuneri cu anunț sub un an, cu 5%;
- b) „ „ „ de un an, cu 5½%;
- c) „ „ „ făcute de biserici, școli, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere fără considerare la anunț

cu 5½%.Contribuția după interesele capitalizate și ridicate se plătește prin institut.
Depuneri, ridicări și anunțuri se pot efectua și prin poșta.

[3456] 2-3

Direcțiunea.

În editura „Institutului tipografic“
a apărut și se află de vânzare**Prăsierea pomilor**

de

D. COMSA,

membru în comitetul central al „Reuniunii române școlare“.

Prețul unui exemplar 12 cr.

Se află de vânzare la Institutul Tipografic T. L. Albini, Sibiiu

Calindarul „Lumea Ilustrată“

pe anul 1896

cu un bogat cuprins, cu preț-l de 70 cruceri, împreună cu porto postal.

Fondat 1857.

Andrieu Török,Fabrică de mașini agricole și
negustorie de fer,**SIBIIU,**

Poarta Cisnădiei Nr. 1. — Piața-mare.

Toate soiurile de mașini și unelte agricole. Mare magazin de tăietoare de nutreț, triore, teascuri de vin și de porne,
butoze de porumb, tăietoare de napi, mori de uruit, pluguri, mașini de
sămănt, grape, pluguri de prăsit, mașini de sămănt cu mâna,
mori de curățit, mașini de treerat, vîrtejuri, tulumbă etc. etc.

Specialitate:

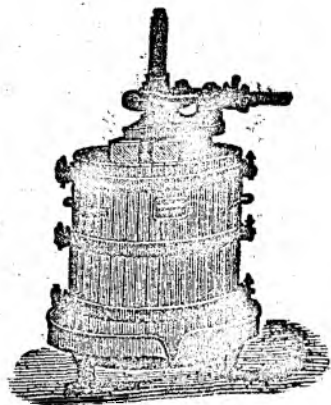
Mașini și unelte pentru lăcătari și fauri

Arangamente complete de ateliere

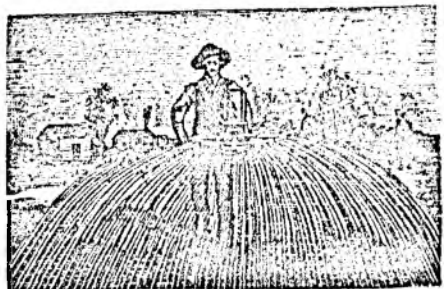
Principiu: Marfă bună cu prețuri ieftine.

Prețuri curente ilustrate gratis și franco.

Scrisorile se resolvă prompt.

[2765] 5-26

Cele mai culante condiții de plătire pe lângă serviciu prompt.

Premiat în mai multe rânduri

Reparatiunile solide și ieftine.

Făină excelentă

din prima fabrică de făină din Orlat
oferă cu cele mai ieftine prețuri

Iosef F britius,
Sebeșul-săsesc.

Tot aici se găsește și o moară
de sare aproape nouă, ieftină,
de vânzare. [3373] 1-3

Institut Tipografic T. L. Albini, în Sibiu.

A eșit de sub tipar:

Călințarul Poporului

pe anul visect

1896.

Cu portretul părint. Dr. V. Lucaciu.

Cuprinsul: Călințarul astronomic și bisericesc, cu povești economice pe fiecare lună. — Cronologie pe anul 1896. — Genealogia domnitorilor europeni. — Posta. — Corespondența telegrafică. — Raportul între măsurile nouă și vechi. — Scara timbreilor. — Autoritățile bisericești române din Ungaria și Transilvania. — Poveștile Reginei României: I. „Mama lui Ștefan cel-mare”; II. „Ficiorii din Vrancea”. — „Una-alta”. — Dr. Vasile Lucaciu, schiță biografică cu portret. — „Fabule” de Alexandru Donici. — „Poesii” de Dumitru Bolintineanu. — „Legile nouă bisericești”. — *Economic*: Comasările; Să cumperăm pământ; Ce folos ne aduc pomii? Cum să îngrijim fânatele ca să producă fân mult? Cum se prăsească fânatele sămănate? Cum se prăsească napii sau sfecele? Despre testamente. — „Biblioteca pentru toți”. — Tîrgurile din Ungaria, Transilvania, Bucovina și România. — Inserate.

Prețul 20 cr., cu trimiterea pe postă 23 cr.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIU.

A doua edițiune

din

TINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

Institut Tipografic T. Liviu Albini.

Petru Moga, franzelar în Sibiu

oferă p. t. public

cea mai bună făină

în toate calitățile,

din Bănat și Ungaria din cele mai renumite mori de vapor cu prețuri foarte ieftine. [3440] 1-9

Sînt dispus a face cele mai favorabile prețuri în special vînzătorilor din provincie ce vor să se asorteze cu făina bună pentru sîrbători.

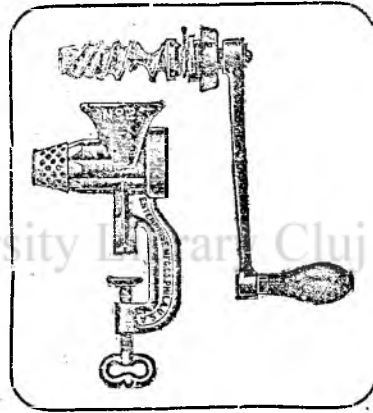
Magazinul în strada Cisăriei Nr. 44.

Carol F. Jickeli, Sibiu,

recomandă:

„Nev Enterprise” nro 2, mașină de măcinat carnea galvanisată argintiu.

Constă numai din două
părți, părțile de întregire
nu sînt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut
de sine la întrebuintare.

Această mașină taie ușor 1 chilo de carne în două minute. Vînele se prelucră tot așa de mîrunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pîne înlăuntru. Mașina „Nev Enterprise” taie carnea pînă la cel din urmă rest. Montarea ei este foarte simplă. [3280] 3-5

Greutatea mașinei 2 chilo.

3 medalii de aur
15 de argint
12 diplome de
onoare și recu-
noștință.

Franz Joh. Kwizda.

Marca

de sentire

Prafurile Korneuburg**pentru nutirea VITELOR ale lui KWIZDA.**

Mijloc dietetic pentru cai, vite cornute și oi.

De 40 de ani se întrebuintează în cele mai multe grajduri, la lipsa de poftă de mîncare, mistuire rea, pentru îmbunătățirea laptelui și augmentarea laptelui dela vaci. [1794] 22-40

Prețul unei cutii 1/2 70 cr., o cutie 1/2 35 cr.

Să se observe bine
marca și să se
ceară exclusiv
fluidul de restitu-
țiune a lui
Kwizda.

Depositul principal:
Farmacia cercuală
Korneuburg l. Viena.

Se capătă în
toate farmaciile
și drogueriile
din
Austro-Ungaria.

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall.

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Spre știință.

Poporul plugar față de crisa economică și multele sarcini publice de astăzi, numai prin lucru înțelept și puteri unite poate afla mijloc de apărare. Înaintarea și îmbunătățirea stării economice nu se poate ajunge decât pe două căi: folosirea pământului în mod cât se poate de cuminte (rațional), vinderea produselor cât se poate cu prețuri bune.

Cerințele acestea se pot împlini numai prin însoțire. Aceasta deșteaptă și luminează membrii, cum se și poată întrebuința proprietatea, ca aceea să dea cât se poate de mult venit. Aceasta dă ajutorul de lipsă prin mașine, seminte și altoi, ca se poată înainta productivitatea; dar tot dînsa se îngrijește de piațe, unde rodul se poată vinde.

Chemarea măreață pentru răspândirea însoțirilor economice și lăfșirea culturii prin dînsule, este o sarcină care numai: preoții, învețătorii și inteligența noastră, — cari poartă în suflet binele țeranilor, — o pot duce la îndeplinire.

Pentru înlesnirea întemeierii acestor însoțiri prețioase și folositoare: cari se ved a fi temelul cel tare al unui viitor mai bun, am compus:

Îndreptarul pentru întemeierea băncilor rurale după sistemul F. W. Raiffeisen.

Acesta cuprinde toate povețele trebuincioase la întemeierea însoțirilor sau reuniunilor economice. În dînsul se află statutele, cari în două rînduri au fost aprobate de tribunal, atât în limba română cât și cea maghiară. În drumările, cum se ține adunarea primă sau constituantă, cum se compune și se subșterne rugarea la tribunal, în care se cere încuviințarea sau aprobarea statutelor.

M'am îngrijit, ca la cerere se pot da toate formulele trebuincioase, atât pentru protocolul adunării prime cât și rugarea și actele ce trebuie subșternute la tribunal.

Îndreptarul se poate cumpăra dela cătorul W. Krafft, librar, și „Institutul Tipografic“ din Sibiu, cu 60 cr. în care se socotește porto plătit.

Ioan Costin.

Crisă economică.

Mulți dintre economii nostri vor fi înțelegând ce însemnează cuvântul crisă, ear' pentru mai bună lămurire aflăm de bine a explica pe scurt acest cuvânt. Este știut, că de vr'o câțiva ani încoace prețul produselor, mai virtos al grânelor, se află tot într'o stare de scădere, așa că abia își răsplătește lucrul. Acest preț scăzut, când abia pot răsplăți grânele lucrul și nu aduce economului pentru pământul întrebuințat dobândă, când capitalul ce 'și-l așează cineva în pământ, adecă cumpără avere, nu își răsplătește nici în parte camăta sau usură, se numește crisă economică.

În asemenea împregiurări economice, când economii sînt siliți a se susține din

lucrarea câmpului, cari numai din produsele agrilor pot ave venitele cuviincioase, cari numai din munca aceasta așteaptă isvorul de traiu, trebuie să se prăpădească când abia pot scoate din pământ atâta venit, ca să le răsplătească lucrul.

Astăzi fără îndoială este dovedit, că pământul, după cum este prețul produselor, nu este în stare a da stăpânilor sau plugarilor nici pânea cea de toate zilele. Mai ales nu acolo, unde poporul agricultor este constrîns a-și acoperi toate trebuințele din grâne.

Fiind economul silit pentru traiul seu și al familiei a lua împrumut, ca prin trînsul să acopere neajunsurile, care nu 'i-le poate da pământul, în cursul câtorva ani se trezește, că moșia este atât de îngreunată cu datorii, încât nu mai este a lui, ci a creditorilor.

Numeroși oameni cu invățături se întreabă: Cum se poate, că poporul dela sate, în mare parte, își perde moșia, sau dacă nu o perde, este îngreunată cu atâtea sarcini, adecă datorii, încât proprietarul este oare-care bancă; eară adevăratul stăpân este numai arîndașul moșiei sale? Așa este, lucrul însă este foarte ușor de priceput.

Economul este silit a purta foarte multe sarcini publice, alătura cu acestea traiul seu dimpreună cu familia încă poștește jertfă. Deci este constrîns ca aceste lipse să le acopere, fiindcă economia abia în parte îi poate acoperi trebuințele.

Dacă împregiurările și oare-care ram de economie nu-'i vine într'ajutor, ca să poată scăpa de datorie, atunci datoria d'n an în an tot sporește așa că într'o bună dimineață se află că moșia nu mai este a lui.

După împregiurările de astăzi economia nu este în stare să aducă atâta venit, ca să poată acoperi lipsele publice și ale traiului. Dacă se face împrumut pentru înlesnirea greutăților vieții, averea tot mai puțin este în stare a plăti camelele. În starea economică de astăzi, când pământul abia poate da atâta venit ca să poată trăi după dînsul proprietarul, plățirea de camete câte de 8—12% este ruinarea totală a economilor. De aici urmează, că mulți economii se ruinează și cad jertfă disproporțiunii ce este între venite și cheltueli.

Întrebarea, cum s'ar putea depărta crisa economică și cum s'ar putea da sprigin economilor, se impune cu multă putere. Împregiurarea, că mulți dintre economii și plugari ajung la sapă de lemn și numai se sporește numărul celor neîndestuliți din țeară, poștește o deslegare cât se poate de iute și înțeleaptă.

Crisa economică este păgubitoare, atât pentru singuraticii cetățeni, cât și pentru țeară însăși. Cu cât se impuți-

nează sau ruinează mai mulți economii, cu atât scade puterea țerii și cu atâta se impuținează venitele. Economii, sub aceste grele împregiurări, sînt scoși dela vatra lor și în multe casuri emigrează trecînd în alte țeri. Când scade poporul din țeară, sau ajunge slugă din stăpân, sporește numărul neîndestuliților și răsvrățitorilor din stat: în astfel de cas trebuie merg cât se poate de rău.

Ori din care lătura privim crisa economică, este păgubitoare. Deci poporul agricultor cu ori-ce jertfe trebuie scăpat.

Pentru delătura crisei economice se fac fel și fel de combinațiuni, și socotele după toate se ved a fi numai niște pipăiri, cari constatază răul, dar' nu spun și leacul cu care răul să se poată vindeca.

Stăpânirea trebuie să știe, că crisa economică până atunci va tot slăbi poporul plugar, până când se va statori cumpenă dreaptă între venitele și cheltuelile poporului agricultor. Astăzi stăpânirea tot sporește sarcinile publice, tot grămădește pe umerii poporului dările; dar' de loc nu face socoteala, că oare de unde și din ce isvoare de venit le va pute suporta și plăti. Dacă un inginer architect ar clădi pe fundamentul unei căsi slabe o casă cu mai multe ridicături, eacă așa fără socoteală, este lucru vedit, că toată casa este amenințată cu cutropire. Așa architect fără socoteală este și stăpânirea noastră.

În țeară la noi venitele poporului sînt în scădere, aceasta nu o neagă (tăgădueste) nici stăpânirea, fiindcă produsele economice n'au preț. Stăpânirea în loc de a impuțina sarcinile le înmulțește, eată cine ruinează poporul.

Am amintit, că până nu se va statori cumpenă dreaptă între venitele și cheltuelile poporului, crisa economică nu poate fi deplin delătura.

Sînt însă două mijloace, prin cari totuși se poate încâtva apăra și scuti poporul de ruina amenințatoare.

Primul mijloc este lucrarea pământului cu înțelepciune, ca tot potecul să dea venit. Îmbrășosarea tuturor ramurilor economice, cari numai pot da ceva dobândă în ținutul sau cercul acela, după natura pământului și climă.

Al doilea însoțirea, pentru ajutorarea împrumutată, pentru lucrarea pământului cum poștește timpul nostru și pentru a face mai bun preț produselor.

Când va pute pătrunde convingerea aceasta în păturile cele mai de jos a poporului, când inteligența noastră se va pune la lucru și când vom fi uniți în cugete și simțiri, atunci cu încetul, dar' sigur se vor pute îndrepta multe neajunsuri.

Crisa economică, așteaptă deslegare; dar' aceea trebuie să pornească dela cei-ce sufer sub greutățile ei.

Plantarea răchitelor sau sălcilor.

(Urmare.)

III.

Lucrarea pământului.

Precum pentru fiecare pom sau arbor pământul încă trebuie pregătit, chiar așa pofteste să fie lucrat și atunci când vom a cultiva răchite în dînsul.

Unde vlăstarii sau mlădițele de răchite se întrebunțează mai mult pentru făcutul coșurilor de car, legatul vițelor de vie și corfe ori coșerci mai ordinare, acolo plantarea nu pofteste ceva cultură deosebită. Unde însă lucrul din răchite trebuie să fie mai frumos, unde vlăstarii trebuie să fie lungi și subțiri, mai trebuie să se poată crepa s'au despica după-cum vin folosite, acolo răchitele se cultivă în pământ anume lucrat, ca în acela să crească așa cum pofteste cerința.

Pământul, menit anume numai pentru plantarea răchitelor, trebuie rigolorisat, adevă intors, mănâțelat, săpat așa: ca umezeala, căldura și aerul să poată ușor străbate în dînsul. În pământul lucrat în modul amintit, se pot planta și cele mai alese feluri de răchite.

Singur pământul arat în curs de mai mulți ani și cultivat cu plante de sapă poate fi plantat cu răchite, fără să fie rigolorisat. Mai ales pământul așezat și compus din spălăturile apelor, care conține anumită parte de pământ gras, sînt foarte bune pentru cultivarea răchitelor.

Cu deosebire trebuie lucrat pământul pentru plantarea răchitelor, unde cresc plantele următoare: trestie, pipirig, urzici, răcuină, rugi șerpuitoare, hemeiu, curpeni și alte buruieni și mărăcini, acolo se sapă într'o adâncime de 40—60 cm. tot în postate câte de un metru. Mărirea pământului este hotărîtă de trebuință.

Prin săpare se stîrlesc rădăcinile plantelor, cari de o parte ar împedeca creșterea răchitelor, de altă parte s'ar acăța de mlădițele tinere și le-ar trage la pământ. Unde se află plantele mai sus înșirate, acolo numai așa se pot *cultiva* cu folos răchitele, dacă se plivesc tot mereu.

Răchitele pot fi cultivate chiar și în pământurile apătoase, cari abia la mijlocul verii în seceta cea mai mare seacă. Aci peste pământ, se sapă mai multe șanțuri așa, ca apa să se tragă în acestea, ear' pe vîrfurile movilelor ridicate din pământ se implântă mlădițe de răchite. Aceste șanțuri trebuie făcute vara, când din lacuri a secat apa, ear' răchitele se plantează primăvara, când se poate străbate la șanțurile ridicate.

Pământul, pentru plantarea răchitelor de regulă se pregătește toamna și primăvara, afară de pământul mlăștinos, unde omul este silit a lucra vara. Cât pentru plantare, fiindcă pentru prindere sau creștere mlădițele poftesc pământ mai așezat, de regulă în pământul rigolorisat

primăvara, se răsădesc vlăstarii toamna, ear' în cel rigolorisat toamna se răsădesc primăvara.

Deoarece răchitele trag nutremântul din pătura mai deasupra, adevă fața pământului, rigolorisarea este trebuincioasă, căci prin dînsa se mai îmbunătățește. Unde pământul ar fi atât de slab, că alte plante sau arbori abia s'ar face, acolo pământul ales spre plantarea răchitelor după rigolare trebuie și gunoit.

Răchitele plantate din sade ori mlădițe numai așa se pot prinde sau face rădăcini mai ușor, dacă află pământ mănâțelat și nutremânt indestulitor. După-cum este deja amintit, acestor fel de plante prieste mai bine locurile umede și mlăștinoase, unde pământul este îngrășat cu deosebite scursuri de nêsip ori lut.

Avînd pământul, unde dorim a planta răchitele pregătit intocmai după-cum am arătat, altă cerință tot atât de însemnată este alegerea soiului s'au felului de răchite.

Nu mai trebuie, așa cred, a desfășura mai de aproape, când zicem că cu cât este răchita din fel mai bun, cu atîta ne dă dobîndă mai bună.

Însușirile răchitelor mai bune sînt următoarele: să aibă vlăstari sau mlădițe lungi; subțiri, fără crengi laterale, să se poată încovoia și suci cu toată ușurătatea. Mai departe să se poată despoia scoarța de pe mlădițe ușor și să aibă lemn alb ca neaua, în urmă să poată fi crepate și despicate ca cea mai subțire ață. Aceste sînt însușirile sau semnele cele mai vrednice de încredere, de unde putem ști, care fel de răchită este vrednic ca să ne obosim cu plantarea lui.

Fără îndoială, că și felul cel mai bun de răchită, dacă n'a fi cultivat în pământ bun și n'a fi grijit destul de bine, nu se poate aștepta să ne dea vlăstare atît de bune cum dorim. Aceasta de almintrelea este un adevăr, care ni-se arată în cultivarea tuturor plantelor.

(Va urma.)

Sămînța de trifoiu.

În vremea din urmă prețul seminței de trifoiu este foarte scăzut. Așa se vede, că nu este destul că firmele cu capitalurile cele mari din Ungaria au apăsât prețurile grînelor, a trebuit ca să facă asemenea și cu trifoiul.

Apăsarea prețului, din partea neguțătorilor mai puternici este atît de mare, încât acela a scăzut dela 60—65 fl. la 30—35 fl. Scopul este vedit, că numai lăcomia de dobîndă și specula rîutăcioasă este la mijloc.

Este știut, că în anii din urmă, cu restringerea pășunilor, oprirea pădurilor și comasarea, poporul plugar în cele mai multe părți a introdus cultura de

trifoiu. Trifoiul este nutrețul cel mai prețios, atît pentru-că dă rod bogat, cât mai ales pentru bunătate. Așa fiind, cei mai mulți economi s'au nisuit a-și cultiva câte o holdă de trifoiu.

Această nisuință negreșit a sporit numărul cultivătorilor, totodată în proporția acestora s'a ridicat prețul seminței de trifoiu. În care măsură s'a ridicat acest preț, de sine înțeles, s'a sporit și numărul economilor, cari prin sîmînța de trifoiu doriau a-și câștiga dobînda din pământ.

Vîzînd neguțătorii din țeară, că în acest an a fost bogată recoltă în sîmînța de trifoiu, s'au pus de 'i-au scăzut prețul. Apucătura este foarte ușor de priceput. Doresc ca să poată cumpăra sîmînța cât numai se poate de ieftină acum, ca apoi la primăvară să o poată vinde cu preț cât numai s'a putè de scump.

Socoteala neguțătorilor capitaliști este cât se poate de pécatoasă. Ei, cari n'au obosit lucrînd și întorcînd pământul, cari nu cunosc greutățile cu câte se luptă bietul econom până poate avè sîmînța în sac, cari pîndesc cum ar putè apăsa prețul productelor, ca așa economii să n'aibă nici un folos din muncă: sînt niște pécatoși cari speculînd doresc a se îmbogăți și pe plugarii muncitori ai-'i sugruma. Această apucătură apasă și prețurile grînelor.

Vîzînd aceasta apucătură reuniunea economică ungurească, din comitatul Solnoc-Dobăca, și-a strîns șirurile membrilor și s'a hotărît a o zădărnici.

Reuniunea și a format în sinul sea o însoțire pentru vinderea seminței de trifoiu. Aceasta s'a pus pe lucru și sporul este vedit, că mulți din economi cearcă spriginul acestei reuniuni.

Până când neguțătorii din țeara noastră plătesc numai 30—35 fl. pentru m. m., această însoțire vinde cu 45—50 fl. sîmînța de trifoiu, însă la neguțătorii din străinătate.

De aci este adevărit mai presus de toată îndoială, că față de neguțătorii capitaliști, economii numai prin însoțiri de acestea se pot apăra.

Neguțătorii capitaliști cunoscînd lipsele mari și grele ce are economul, voesc a se folosi de această împregiurare. Îndoială nu încap, că fiind cineva strîmtorat, este silit a vinde productele sale și cu prețuri scăzute.

Capitaliștii chiar de aceea se bucură ca să poată avè cât de mulți economi strîmtorați, ca să se poată folosi de această împregiurare, că numai atunci îi pot despoia mai ușor.

Însoțirile acestea putînd da împrumut în capul productelor, scutesc și apără economii ca să nu fie siliți a-și vinde productele cu ori-ce preț, atunci când neguțătorii au apăsât prețurile.

Când am semnalat această impregui-rare economilor nostri, totodată trebuie să mai facem cunoscut și următoarele: La însoțirea din Dej, care s'a propus a face un preț mai bun trifoiului până acum s'a îndreptat ca să le vândă sămënța firmele următoare:

Weiner și Eisner, Pilsen; Arnthal și Horchitz, Gebr. Hamburg; Albert Alex, Katz, Görlitz; J. Schmitz, München; Pomm, Landw. Hauptgenossenschaft, Stettin; Müller și Brodtman, Hannover; Otto Fritz, Hamburg; Becker și Bollman, Müns-ster i. W.; Kommnich und Bertram, Neu-stadt b. Pinne, Posen; J. și P. Wissinger, Berlin; Francz Maulizsch, Hainichen; H. Itzenplitz, Köln a. Rh.; Adolf Blum și Popper, Wien; H. H. Weinstein, Eisenach; Brüder Frank, Prag; Francz Hermann, Graț; Maurice Leicht, Paris; M. Kirschstein, Culm; J. Preuss, C. F. Köhler, Zwönitz; Iulius Cohen, Posen; Adolf Becker, Aenth-n O. S.; G. M. Rabus Nürnberg.

Știri economice.

Beuturi spirituoase înveninate.

În numărul din 26 Noembrie st. n. al lui „M. Allam“ un medic atrage atențiunea ministru-lui de interne asupra casului cunoscut, că adică la un arăndaș de regale din Cluj s'au secuestrat beuturi spirituoase înveninate, și acestea le-a aflat și cercetarea medicală, că sânt înveninate. Tăria unei țeri însă știm, că o formează poporul sănătos. Poporul, care folosește beuturi spirituoase, se pustiește, se nimiceste. Pentru aceea roagă pe ministrul de interne, să iee măsurile de lipsă, ca să nu se vândă nicăiri beuturi înveninate; să examineze din când în când prin medici conștiențioși beuturile, ce se vând în fiecare sat, căci în multe ținuturi pe seama poporului se vinde rachiu mestecat cu vitriol puturos, probabil înveninat. Ministrul de interne pe lângă cea mai mare bunăvoință nu va putea apăra poporul de beuturi stricate și veninoase, căci cei-ce înveni-nează vinarsul, se știu păzi. Poporul însă să fie cu minte, să se apere el pe sine contenin-du-se dela beuturile stricacioase sănătății și acolo, unde ar avé îndoeală că beutura ar fi stricată, falsificată ori înveninată, să facă cunoscut cazul dirigătorilor politice.

Stîrpierea șoarecilor. Într'unul din numerii trecuți ai „Economului“ am descris mai pe larg bacilul sau materia prin care se pot pustii șoarecii de câmp. Că prin folosirea bacilului descoperit de Löffler se poate introduce între șoarecii de câmp ciurma sau pestișul prin care pier fără hotar. Astăzi se face cunoscut, că această materie dela institutul sau școala bacteriologică se dă în cinste. Așa unde s'ar fi sporit șoarecii de câmp, cari fac atâta stricaciune în grâne, economii să ceară dela direcțiunea bacteriologică bacilul *tippiumurium* (Budapesta, strada Rosenbiller, numărul 23.)

Din traista cu povețele.

Întrebarea 177. Am un unchiu frate de mamă. Acesta are avere dela moșul meu: 20 jugere pământ, casă, grădina și o viie destul de mare, care toate le-a căpătat dela mo-

șul meu. Mai în zilele trecute, unchiul a fost greu bolnav și muerea a doua, cu care n'are nici prunci, n'a voit să-i facă mâncare și să-l grijească; dar' voinde eu a-l griji, pe mine m'a scos afară din casă. Acum pe unchiul l'a dus la casa și mama muerii, că așa să poată pune mâna pe avere, deși muerea aceasta n'a adus nimic la casa unchiului. N'aș pute eu face ceva ca să am parte din averea aceea?

D. S. Mărtin.

Abonentul 6800.

Răspuns. Unchiul d-tale are drept a testa averea cui voește, dela aceasta nu-l poți opri. După-cum se vede, muerea lui dorește să te eshidă dela moștenire, adică lucră în-tr'acolo, ca să poată câștiga testament. Dacă unchiul d-tale îi va face testament, atunci nu-ți rămâne decât să începi piră pentru-ca testamentul să fie desfăcut. Acest lucru se poate face numai după moartea bolnavului. Astăzi încă n'ai lege să poți face ceva. Răposând unchiul d-tale, dacă acela n'are copiii sei, după lege se cade nepoților $\frac{1}{4}$ parte din averea moșului chiar și atunci, dacă prin testament ar fi dat-o altora. Nu vei pute primi moșie, dar' prețul după $\frac{1}{4}$ parte din aceea. După această parte ți-s'a socoti și camăta dela ziua în care a răposat unchiul d-tale. În acest înțeles s'a adus o judecată în 9 Ianuarie 1878 nr. 11.550 din partea judecătoriei supreme.

Întrebarea 178. Am un prunc de 6 ani, care dela 3 ani mergând pe al 4-lea a început a se plânge că-l doare o ureche. Mai târziu îl doare și cealaltă, și începă a curge din urechi ceva materie uricioasă. Curgerea a încetat, dar' de vr'o câțva timp aude foarte rău, dureri însă nu mai are.

Baia-Simbola.

A. V.

Răspuns. Pentru vindecarea băiatului folosește următoarele: Vei cumpăra ulei de migdale apoi acela îl vei folosi așa, vei picura într'o zi 7—8 picuri într'o ureche și apoi aceea se astupă cu bumbac (vată). În ziua următoare, se picură în cealaltă, tot atâtea picuri. După-ce s'a folosit leacul de 2—4-ori, partea dinlăuntru a urechilor se spală cu apă caldă.

Se mai poate vindeca boala și prin udarea capului cu apă rece. Apa se toarnă de sus dintr'un ulcior în vreme de 2—3 minute, așa însă, ca aceea să cadă tot în giurul urechilor. Îndată după udare capul trebuie șters bine.

Întrebarea 179. Unde am pute găsi un taur alb rasă ardelenescă și cu ce preț? Comuna noastră ar trimite un individ de aici să învețe a castra scroafele, unde l'am pute trimite?

Cudjir.

Ioan Muntean.
învățător.

Răspuns. Taur mai ușor veți găsi în ceva țirg din aprepieră, unde din mai mulți puteți alege după plac. Fiind d-voastră în Ardeal, n'aveți să trimiteți om cu multe cheltueli să vă găsească taur, acolo aproape aveți țirgul. N'avem cunoștință, cine dintre economii nostri se deprinde cu jugănitul scroafelor; dela care s'ar pute învăța măestria atât de folositoare. Dacă cineva din cetitorii nostri se pricepe la acest lucru, sau știe să ne spună vr'o persoană, atunci noi ne rugăm de răspuns: Unde și cine se deprinde cu jugănitul scroafelor? Prin Ungaria umblă taurii sau Slovații prin orașe și sate, apoi pentru 40—50 cr. jugănesc câte o scroafă.

Întrebarea 180. Tata meu suferă de 12 ani de reumatism, în toate încheieturile. Cu mai mulți medici a încercat vindecare, a fost și la scâlzile Herculană, însă toate înzadar. Atâta este adevărat, că din mâini și grumazi s'a scăpat de durere, din picioare însă nu.

Sacul.

Abonentul nr. 3729.

Răspuns. Este adevărată zicala: „că omul năcăjit caută scăpare unde numai poate“, dar' vorba este cine poate da ajutorul. Așa dacă voți a mai încerca vindecarea boalei tot numai scâlzile pot ajuta și la picioare. Cumpărați cartea de părintele Kneipp: *Cura de apă dela Institutul Tipografic diu Sibiu*, care costă 1 fl. 70 cr. Din aceasta vei afla ce încercare se poate face. Asemenea carte este foarte bună pentru fiecare casă.

Întrebarea 181. În comuna vecină este un tiner din părinți plugari, care dela un măestru a învățat cojocăria în Lipova. De când a eșit dela măiestrul său e aproape un an și lucră la casa părintească numai singur. Se roagă a i-se spune putere-re-ar ține calfe și învățacei ca așa să-și lucre meșteșugul cu mai mulți, fiindcă n'a trecut peste asentare? Avem noi tipărită în limba română legea industriașilor sau ceva povețe în această treabă?

Soborsin, 1895.

C. P.

Răspuns. Dacă cojocarul din întrebare are atestat dela măiestrul unde a învățat și pe basa aceluia și-a câștigat dela autoritatea industrială, adică dela pretor concesione (ingăduință) industrială (ipar engedély), atunci poate ține și învățacei și calfe. Miliția deloc nu-l împedecă dela această deprindere. În cazul când ar fi asentat și dus la miliție și atunci poate lucra măiestria, sub grija tatălui-sau și sub conducerea unei calfe. La aceste îi dă drept legea industrială, care nu se află tipărită în limba noastră. La adunarea generală a „Asociațiunii“ din acest an am propus să se pună un premiu pentru lucrarea unei cărți, care ar da îndrumările mai de lipsă despre legile mai trebuincioase poporului.

Întrebarea 182. Este adevărat că se află vre-o lege sau condițiune, prin care învățătorii dela școalele de stat sânt scutiți dela darea drumului, ear' cei confesionali trebuie să solvească și dacă au salar de 300 fl. sau mai puțin? Eu învățător român trebuie să solvească darea drumului cu 1 fl. 50 cr. la an, deși n'am numai 300 fl. plată, ear' colegii mei dela stat cu salar de 400—800 fl., nu solvească deloc darea drumului.

Rodna-veche.

Abonentul 4890.

Răspuns. Toți învățătorii cu plată de 300 fl., trebuie să plătească darea drumului, fie aceia la școalele confesionale sau de stat. Sânt însă scutiți prin o ordinațiune ministerială, dela plățirea dării de drum, învățătorii din orașele cu magistrat.

POSTA REDACȚIEI.

Dlui C. P. în Soborsin. Pentru ploscă ungrească cu curele te îndreaptă în părțile acele, Românii din Ardeal nu se folosesc cu dînsele. Motivul este o poveste și credință deșcartă, durerea de cap nu se poate vindeca cu vrăji, ci cu leacuri.

Dlui I. Iștan. Peile de astrugan ori-unde sânt scumpe, dacă voești a-ți face căciulă, cumpăra gata; dar' nu-ți bate capul să cumperi pele, că-ți vine mai scumpă decât atunci, când o cumperi căciula gata.

Monografia economică-culturală

a comunei

Gurariului.

Scrisă de *Ioachim Muntean*, preot.

(Urmare).

Ca dotațiuni și subvențiuni (ajutoare) sistemisate spre scopuri culturale se dau:

Bisericii gr.-or. pentru preoți și personalul de serviciu 700 fl., pentru școală 1000 fl., pentru îngrijirea orologiului din turn 40 fl.

Bisericii gr.-cat. pentru preot și personalul de serviciu 245 fl., pentru școală 240 fl. v. a. pe fiecare an.

d) Reprezentanța comunală și vecinătățile.

Sfatul sau reprezentanța comunală se compune din 24 membri, jumătate aleși de popor, jumătate în virtutea dării ce plătesc cătră stat, viriliști.

Reprezentanța formează pentru comună un fel de dietă în mic. Ea controlează activitatea primăriei și a oficialilor comunali, examinează computurile, votează preliminarile de venit și de spese, face dispoziții cu privire la chivernisirea hotarului și a întregii averi comunale ș. a.

Lista viriliștilor pe anul 1895 se compune din următorii membri:

1. Veduva Maria Iac. Arsenie plătește pe a. fl. 172.17 contribuție
2. Veduva Ioana Ioan Triștiu plătește pe an » 107.73 »
3. Ioan Manta, paroch, în duplu » » 66.92 »
4. Andreiu Câmpianu » » 56.16 »
5. Ioachim Munteanu, paroch, în duplu » » 50.84 »
6. Dionisiu Aaron, paroch, în duplu » » 45.38 »
7. Nicolae Curtean. » » 35.44 »
8. Nicolae Conț » » 35.37 »
9. Ioan Brad (Crețu) » » 32.92 »
10. Oprea Peană » » 31.27 »
11. George Popa » » 28.67 »
12. Petru Ciontea » » 24.50 »

ear' suplenți: Ioan Gl. Câmpianu și Vas. Brad.

Membri aleși sunt:

1. Ioan Gătă . . . pe timpul din 1895—7
 2. Ilie Măcellar . . . » » » »
 3. Ioan Lăpădat . . . » » » »
 4. Iacob Hanzu. . . » » » »
 5. George Mihanciu » » » »
 6. Arsenie Pampu . . . » » » »
 7. Ioan Voic . . . » » » 1895—1900
 8. Valeriu Arsenie . . . » » » »
 9. Nicolae Hanzu . . . » » » »
 10. Ioan B. Stoita . . . » » » »
 11. Ioan Dămian . . . » » » »
 12. Ilie Brad (Crețu) » » » »
- ear' suplent: P. Toma. » » » »

Pentru executarea mai repede a ordinilor primăriei când ea fie din oriși-care pricină nu-și poate publica poruncile în modul obicnuit, adecă nici dinaintea cancelariei, Dumineca și sərbătoarea, — nici prin »strigătul din coastă«, precum și pentru înlesnirea controlului la facerea din nou sau diresul căilor de hotar în câmp și pe munți și la alte treburi, cari sunt a se îndeplini cu concurență publică, s'a împărțit comuna din judecia lui Ioan Voic în 14 vecinătăți neatîrnătoare una de alta.

Fiecare vecinătate stă sub conducerea și privegherea unui »tată de vecini« sau »vătav« ales de membrii respectivei vecinătăți. Acesta controlează

lucrul și pe cei-ce nu-și împlinesc datoria îi pedepsește cu o taxă oarecare în folosul vecinătății.

Instituțiunea aceasta, dacă i-s'ar da o organizație corăspunzătoare și i-s'ar mai lărgi cercul de activitate, după pilda cum se găsește bună-oară în unele comune săsești, ar pute fi folositoare nu numai întregului, ci și particularilor, slujind ca bun mijloc de moralizare, dedare la ordine, cruțare și reciprocă ajutorare.

Actualii vătavi sunt: Ioan Manta (Tătuca), Ioan Muntean (Honț), Ioan Conț (Sogănel), Ioan Chiric Tăban, Vasilie I. Arsenie, Șerban Manta (Tătuca), Șerban Gligorea. Dumitru T. Brad, Petru Jinariu, Ioan Jinariu, Ioan Căndea, Ioan T. Căndea, Ioan Ștef și Nicolae P. Lupe.

23. Starea cassei alodiale.

Toate lucrurile omenști sunt tre-cătoare și deci mult puțin supuse schimbării. La unii averea crește și înflo-rește, la alții scade și tinjește după piceperea sau destoinicia celui-ce o chivernisește. Așa este cu singuraticii, așa și cu comunitățile, țerile și împărățiile.

Cassa (lada) noastră comunală, — după-cum se va vedè mai jos, are multe cheltueli de suportat și din an în an se ivesc tot mai multe trebuințe, cari cer să fie acoperite, avem însă mângă-ierea putend constata, că în aceeași proporție (măsură) se sporesc și venitele. Mai de mult comuna nu avea, decât prea puține cheltueli, nici chiar a o suta parte din câte are acum; dar' de erau mai multe, nici n'ar fi avut cu ce le acoperi. Din cele următoare cetitorul gânditor poate face însuși cuvenitele asemănări între cum era odinioară și cum e acum.

a) Budgetul comunei pe anul 1895.

Venitele comunei politice pe anul 1895 sunt preliminate cu . . . fl. 9866.72 ear' cheltuelile cu . . . » 9732.68

Intre cheltueli se cuprinde și contribuția regească, care consistă din următoarele sume:

1. dare de pământ fl. 833.88
2. dare de casă » 1.60
3. După acestea darea suplemen-tară (adaos) » 283.05
4. Celelalte soiuri de dare . . . » 105.65

Suma totală . . . fl. 1224.18

lângă care se mai adaugă ca echivalent fl. 417.22

Contribuția, pe care o plătesc locuitorii, consistă din:

1. darea de pământ cu fl. 1797.28
2. darea de case cu » 659.40
3. după ele darea suplimentară cu » 1005.18
4. celelalte specii de dări laolaltă cu » 3074.36

Suma totală . . . fl. 6536.22

Așadar' contribuția ce o dă comuna și cu locuitorii ei împreună, se urcă la 8177 fl. 62 cr. v. a. sau după moneta cea nouă dela 1893, în duplu: 16.355 coroane și 24 bani sau fileri pe an, afară de multe alte competențe erariale și de contribuția și echivalentul ce dau cele 2 biserici!

Atâta vărsăm pe fiecare an în visteria țerii și pe deasupra trebuie să ne susținem bisericile, școlile, să plătim pe oficialii comunali, între ei chiar și pe cei-ce încassează dările cătră stat și îi fac felurite alte servicii, ear' ea pentru noi e mai rea ca o mumă mașteră, că nu întoarce nimic în folosul nostru!

b) Computul alodial pe anul 1894.

Mișcământul cassei alodiale în decursul acestui an se înfățișează astfel:

	Se intre		Întrați		Restează	
	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.
Percepțiuni (venite)						
Camete restante	1049	56	36	35	1013	21
Capitale elocate	7055	47	3700	—	3355	47
hârtii de valoare și depuneri	59473	82	—	—	9473	82
deposite și anticipațiuni . .	1175	—	1175	—	—	—
restul cassei din 1893	1426	24	1245	90	180	34
Titl. I. Percepțiuni ordinare	3779	63	3779	63	—	—
Titl. II. Drepturi împreunate						
cu venit (venat, pescuit, taxe	246	—	246	—	—	—
de împământenire ș. a.) . . .						
Titl. III. Venitul după capi-						
tale active (hârtii de va-						
loare ș. a.)	4111	78	2820	28	1291	50
Titl. IV. Taxe după încas-						
sarea dărilor	26	27	26	27	—	—
Titl. VI. Diverse percepțiuni						
neimpărțite	6	30	6	30	—	—
B. V. Percepțiuni neprovē-						
zute	298	88	298	88	—	—
Suma percepțiunilor.	78648	95	13334	61	65314	34

	Se ese		Eșiți		Restau	
	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.
Erogațiuni (cheltueli)						
Titl. I. Salare, remunera-						
țiuni și plăți	2650	20	2650	20	—	—
Titl. II. reparaturi, dări reg-						
echivalent ș. a.	3484	34	2465	56	1018	78
Titl. III. spese administra-						
tive, unelte pentru pompieri	652	89	652	89	—	—
Titl. VI. dotațiuni și ajutoare						
Titl. VII. diverse erogațiuni	81	44	81	44	—	—
B. II. erogate extraordinare	1908	—	1908	—	—	—
B. IV. erogate neprovēzute	793	40	793	40	—	—
C. II. capitale elocate (de-						
puneri)	2073	82	2073	82	—	—
Suma erogațiunilor	13869	09	12850	31	1018	78
Bilanț (cumpănă).						
Venite	78648	95	13334	61	65314	34
Cheltueli	13869	09	12850	31	1018	78
Cassa rest	64779	86	484	30	64295	56

În suma cassa-restului se cuprinde și prețul regalului — dreptului de cărcimărit — răscumpărat de erar prin obligațiunea de stat Nr. 6653 din 1 Maiu 1890 cu 57.400 fl. care cu 4¹/₂% aduce pe an 2583 fl.

În legătură cu computul alodial se mai administreză:

1. Fondul săracilor, care consistă acum din fl. 204.79
2. Fodul sanitar, care consistă acum din » 83.88
3. Fondul pompierilor care consistă acum din » 126.—

Sub chivernisirea comunei politice s'a aflat deci la 31 Decemvrie 1894 suma de 65.194 fl. 53 cr.

c) Computuri alodiale de pe vremuri.

Cea mai veche socoteală comunală din câte s'au păstrat până acum, este cea de pe anii 1758—1761 compusă în limba latinească și nemțescă.

Dacă la alcătuirea computurilor alodiale de pe la anii 1840 încoace se cerzeci de coale, la cel de mai sus — pe toți 4 ani — era de ajuns o coală. În cele următoare îl reproduc întreg:

Provente (venite) alodiale pe anul 1758 din Gurariului. Arenda pe vin și rachiu, — berea nu era lătită, ori doar' nici cunoscută în popor pe acelevremuri, — se obligă a o plăti Bucur Manta cu fl. 45.—

Tot acela și arenda fleșeritului (scaunului de măcelărit) » 12.30

Suma . . . fl. 57.30

(Va urma).